

ČISTÝ VZDUCH VŠEM

PŘÍRUČKA 2008

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

www.env.cz/etm
www.mobilityweek.eu

Připravilo MŽP, národní koordinátor kampaně pro ČR.

Evropské informační centrum

EUROCITIES

1 Square de Meeûs

BE - 1000 Brussels

tel.: +32 2 552 08 66; fax: +32 2 552 08 89

Česká republika

Ministerstvo životního prostředí

Vršovická 65, 100 10 Praha 10

tel.: 267 122 139; fax: 267 311 496

eva_veverkova@env.cz

Autoři Příručky 2007:

Edmund Flößer, Ulrike Janssen (Climate Alliance)

Valérie Benard (EUROCITIES)

duben 2008

OBSAH

K čemu slouží tato příručka?	4
Proč pořádat Evropský týden mobility?	
Jak se zúčastnit?	7
Proč je tématem roku 2008 „Čistý vzduch všem“?	8
Jaké aktivity zorganizovat?	11
Aktivity pro sedm dní Evropského týdne mobility	15
Veřejná doprava	16
Cyklistika	20
Pěší chůze	21
Řízení mobility	23
Zodpovědná jízda autem	25
Trávení volného času	28
Nakupování	28
Mobilita a zdraví	30
Zelené stezky – Greenways	31
To, co přetrvává: trvalá opatření	34
Evropský den bez aut	37
Informace a komunikace	41
Hodnocení aktivit	44

K ČEMU SLOUŽÍ TATO PŘÍRUČKA?

Cílem této příručky je poskytnout užitečné informace a rady úřadům místní samosprávy, které se účastní iniciativy „Evropský týden mobility“ (ETM). Podkladem pro příručku jsou zkušenosti evropských měst, která organizovala první Evropský týden mobility v roce 2002 až 2007 a Evropský den bez aut („Ve městě bez mého auta!“) v letech 1998 až 2007. Přitom byly vzaty v potaz také odlišnosti dané Chartou ETM a doporučení, která poskytli evropští i mezinárodní partneři iniciativy Evropský týden mobility.

Při organizování Evropského týdne mobility by k těmto pokynům měly místní úřady přihlédnout, jednotlivé požadavky však mohou přizpůsobit místním potřebám a možnostem. Uchazeči o účast v projektu Evropský týden mobility musí splnit požadavky týkající se praktické organizace tematických akcí i použití komunikačních nástrojů. Další aspekty nejsou povinné a je zcela v kompetenci úřadů, jaká řešení na místní úrovni zvolí.

„ČISTÝ VZDUCH VŠEM“

je ústředním tématem Evropského týdne mobility 2008. Téma vyjadřuje poselství, že je nutné zlepšit kvalitu ovzduší přímo tam, kde žijete, na místní úrovni. Toto téma je také hlavní oblastí zájmu Evropské unie a jejích členských států (viz str. 8).

Příručka shrnuje cenné podněty a informace týkající se organizace aktivit zaměřených na toto základní téma, toho, jak oslovit různé cílové skupiny a toho, jak zapojit místní zainteresované osoby. Informace, které jsou zde obsaženy, nejsou vyčerpávající. Tuto příručku časem doplní nové nápady, které budou vznikat během přípravy Týdne a budou dostupné na internetových stránkách Evropského týdne mobility:

www.mobilityweek.eu

www.env.cz/etm

PROČ ORGANIZOVAT EVROPSKÝ TÝDEN MOBILITY?

Po dvou úspěšných ročnících akce „Ve městě bez svého auta!“, která proběhla v celé Evropě, přinesl rok 2002 počátek nové iniciativy, Evropského týdne mobility!

Od počátků Evropského dne bez aut ...

Evropský den bez aut, který se poprvé uskutečnil ve Francii v roce 1998, vznikl v roce 2000 jako iniciativa Evropské komisařky pro životní prostředí, Margot Wallströmové. Během této akce mají evropská města příležitost ukázat, jakým způsobem řeší otázky životního prostředí. Jeden den v roce – 22. září – tak mohou orgány místní samosprávy představit svá města v jiném světle a podniknout klíčové kroky, jejichž hlavním cílem je omezit automobilovou dopravu v některých částech města, podpořit využívání udržitelných způsobů dopravy a zvýšit povědomí o dopadech různých způsobů dopravy na životní prostředí.

... k Evropskému týdnu mobility

Každý rok, počínaje rokem 2002, je celý týden od 16. do 22. září věnován udržitelným způsobům dopravy. Evropský týden mobility dává k příležitosti k uspořádání nejrůznějších aktivit a umožňuje místním úřadům, organizátorům a asociacím:

- podpořit stávající politické přístupy, iniciativy a nejlepší postupy v oblasti udržitelné městské dopravy,
- zvýšit povědomí veřejnosti o škodách, které současný provoz ve městech způsobuje v oblasti životního prostředí a kvality života,
- vytvořit fungující partnerství s místními investory,
- stát se součástí celoevropské kampaně s jednotným cílem a společnou identitou za účasti dalších měst,
- zdůraznit závazek místních úřadů podporovat politiku trvale udržitelné městské dopravy,
- představit nové politické strategie a opatření.

Spolupráce v oblasti udržitelné mobility

Žádný místní úřad nemůže dosáhnout udržitelné mobility sám. Jedná se o dlouhodobý proces, pro který je nutná politická podpora, ale také partnerská spolupráce. Proto se při organizaci Evropského týdne mobility doporučuje místním úřadům, aby zapojily do činnosti co nejvíce partnerů – firem, místních organizací a sdružení. Od každého místního úřadu se očekává, že bude hledat vhodné místní partnery a že s nimi bude v úzké spolupráci koordinovat přípravu Evropského týdne mobility.

Na evropské úrovni uplatňuje sdružení pro Evropský týden mobility stejný přístup a vypracovalo prohlášení k Evropskému týdnu mobility. Prohlášení podepsalo 17 evropských a mezinárodních organizací. Tyto organizace oficiálně vyjádřily svoji podporu této iniciativě. Evropský týden mobility je tudíž vhodným rámcem pro evropské a mezinárodní zainteresované subjekty, aby společně pracovaly na dosažení stejného cíle, a to dosažení udržitelné mobility ve městech z dlouhodobého hlediska.

Úspěšné ročníky Evropského týden mobility 2002 - 2007

Již během prvního ročníku se Evropský týden mobility stal skutečně evropskou záležitostí – v roce 2002 se iniciativy zúčastnilo 320 místních úřadů z 21 zemí a dalších 111 měst ji podpořilo.

Od té doby nepřestal narůstat zájem veřejnosti o tuto aktivitu a ačkoliv pořadatelé sami vědí, že ještě je co zlepšovat, postoj veřejnosti k ETM je velice vstřícný – více než 80 % dotazovaných považuje tento nápad za dobrý. Většina také uznává, že Evropský týden mobility účinně pomáhá v boji proti škodlivosti aut ve městech a velká většina by dokonce uvítala, kdyby tato akce byla organizována častěji.

V roce 2007 se Evropského týdne mobility zúčastnilo 2020 měst a obcí, což představuje o 53 % více než v roce 2006. Celkem se do ETM zapojilo 200 miliónů lidí z 37 zemí!!!

JAK SE ZÚČASTNIT?

Charta je pro místní úřady dokumentem, ve kterém deklarují, že se účastní Evropského týdne mobility (ETM) nebo Evropského dne bez aut (EDBA). Všechny místní úřady, které splní alespoň jedno kritérium Charty, jsou považovány za účastníky.

Toto jsou tři kritéria Charty:

- Města budou organizovat po dobu Evropského týdne mobility akce, které budou brát v potaz motto 2008: „Čistý vzduch všem“
- Účastníci Evropského týdne mobility musí během Týdne zorganizovat Evropský den bez aut, ale mohou si sami určit den pro jeho pořádání. Evropští a národní koordinátoři by měli podpořit ty místní koordinátory, kteří si pro pořádání EDBA vyberou všední den – je to větší výzva. Nicméně, ty úřady, které se účastní jen Evropského dne bez aut, musí tento den uspořádat dne 22. září.
- Povinností zůstává příprava jednoho nebo více nových praktických trvalých opatření, která výhledově napomohou k postupnému přechodu od osobních aut k životnímu prostředí příznivějším formám dopravy. Přijetí trvalých opatření místním úřadům umožňuje, aby prokázaly, že se skutečně angažují ve věci politiky udržitelné dopravy ve městech. Občané budou více ochotni změnit svoje chování, pokud uvidí, že jejich město nebo obec investuje do alternativ k soukromým automobilům. Díky trvalým opatřením žije duch a entuziasmus Evropského týdne mobility po celý rok. Od roku 2007 nejméně jedno z těchto opatření by mělo být zaměřeno na přerozdělení dopravního prostoru ve prospěch chodců, cyklistů a veřejné dopravy.

Ty místní úřady, které splní všechna tři kritéria, se stanou „zlatými“ účastníky kampaně a mají právo účastnit se soutěže o Evropské ceny za týden mobility.

PROČ JE LETOŠNÍM TÉMATEM „ČISTÝ VZDUCH VŠEM“?

Znečištěné ovzduší patří k hlavním problémům Evropy. Proto se od začátku 70. let minulého století EU snaží o zlepšení kvality ovzduší pomocí omezení emisí škodlivých látek do ovzduší, zvyšování kvality paliv a integrování požadavků na ochranu životního prostředí do sektorů dopravy a energetiky.

Znečištěné ovzduší je problémem i pro samosprávy a jejich občany. Podle průzkumu veřejného mínění EMW jsou evropští občané znepokojeni kvalitou vzduchu, který dýchají. Proto se kampaň Evropského týdne mobility v roce 2008 zaměří na tuto oblast a bude podněcovat samosprávy k organizování takových aktivit, které napomohou zvýšit povědomí o cestách, jak zlepšit kvalitu ovzduší. Města a obce by měla také přijmout trvalá opatření, která povedou ke snížení znečištění ovzduší a emisí CO₂ spojených se sektorem dopravy.

Fakta a trendy

Výkonný a pružný systém dopravy má zásadní význam pro naši ekonomiku a naši životní úroveň. Na druhé straně stávající systém dopravy vážné a stále více ohrožuje přírodní prostředí a lidské zdraví. Emise některých znečišťujících látek pomáhá snížit pokrok v oblasti technologií a paliv. Sektor dopravy je ale nejrychleji rostoucím spotřebitelem energie a producentem skleníkových plynů v EU. Kvalita ovzduší ve většině evropských měst zůstává dosud stále nízká. Dopravní politika měst by měla držet na uzdě růst dopravy a podpořit udržitelné formy dopravy. Spravedlivé a účinné stanovení cen, lépe zacílené investice a územní plánování jsou některé z nástrojů politiky, které mohou pomoci tohoto cíle dosáhnout.

Tabulka 1: Překročení emisních limitů pro kvalitu ovzduší v městských oblastech – Hodnocení EAŽP, publikované v dubnu 2008, definované v rámcové směrnici pro kvalitu ovzduší a jejích dceřinných směrnících v období 1996 - 2005:

Znečišťující látka	Podíl městského obyvatelstva potenciálně vystaveného koncentracím škodlivých látek v okolním ovzduší překračujícím emisní/cílové emisní limity EU stanovené pro ochranu lidského zdraví	Trend
Pevné částice (PM10)	16 – 45 %	denní průměr 50 mg/m ³ nemá být překročen více než 35 dnů v kalendářním roce	nikoliv rozpoznatelný trend
Oxid dusičitý (NO ₂)	21 – 47%	roční průměr 40 mg NO ₂ /m ³	mírně klesající trend
Ozón (O ₃)	13 – 60%	denní maximum 8-hodinový průměr 120 mg O ₃ /m ³ nemá být překročen více než 25krát v kalendářním roce	nikoliv rozpoznatelný trend

Látky, znečišťující ovzduší, mají podíl na vyšší úmrtnosti lidí, na zvýšení počtu onemocnění dýchací soustavy a srdce. Za posledních dvacet let se zdvojnásobil počet lidí, trpících astmatem. Nejvíce citlivé na vliv škodlivých látek jsou děti. Střední délka života Evropanů se snížila v průměru o devět měsíců (u osob žijících ve znečištěných zónách až o 36 měsíců). Přibližně 370 tisíc Evropanů umírá každoročně v důsledku znečištění ovzduší – hlavním důvodem jsou přítomné prachové částice. Odhad externích nákladů na ochranu čistého ovzduší do roku 2020 činí 609 bilionů Euro.

V městském prostředí je hlavní příčinou znečišťování ovzduší silniční provoz. V roce 2005 se silniční doprava podílela více než 40 % na vypouštěných rozptýlených částicích do ovzduší a na 72 % emisí CO₂. Nejvyšší hodnoty prachových částic (PM₁₀ a PM_{2,5}) byly naměřeny v ulicích s vysokou dopravní hustotou. V případě částic PM₁₀ se více než polovina překročení vztahovala přímo k dopravnímu ruchu. V případě NO₂ více než 70 % překročení se vztahovalo k dopravě.

Jediným důležitým důvodem překračování koncentrací O₃ (přízemního ozónu) je opět místní doprava (20 %). Zlepšování kvality ovzduší tedy znamená zaměřit se na silniční provoz!

Více informací naleznete na webových stránkách Světové zdravotnické organizace: http://www.euro.who.int/transport/modes/20021009_1

a v ČR na stránkách Státního zdravotního ústavu:

<http://www.szu.cz/publikace/monitoring-zdravi-a-zivotniho-prostredi>

Směrnice – Iniciativy – Programy – Strategie

Směrnice EU týkající se kvality ovzduší mají za cíl minimalizovat znečišťování ovzduší tak, aby se zamezilo škodlivým následkům pro lidské zdraví (zejména pokud jde o citlivé skupiny, jako jsou děti, lidé staršího věku, těhotné ženy) a škodlivým vlivům na životní prostředí. Hlavním dokumentem je **6. Akční program pro životní prostředí** (the 6th Environment Action Programme - EAP) a několik tematických strategií. Priority 6. Akčního programu pro životní prostředí zahrnují změny klimatu, přírodu a biodiverzitu, životní prostředí, zdraví a kvalitu života, a přírodní zdroje a odpady.

V rámci programu Čistý vzduch pro Evropu připravuje EU novou směrnici, která má vyjít letos a která přehodnocuje současné normy, definuje emisní limity, cílové emisní limity, prahové hodnoty a objektivní hodnoty pro jednotlivé znečišťující látky.

Významně se nyní sledují prachové částice (PM) velikosti 2,5 mikronu, zatímco až dosud byla jejich sledovaná velikost čtyřikrát větší, tedy 10 mikronů. Pro města je důležitá informace, že expozice PM_{2,5} by se měly v městských oblastech snížit do roku 2020 o 20% (ve srovnání s rokem 2010).

Města, která již zavedla opatření týkající se emisních limitů pro PM₁₀, které jsou v platnosti od roku 2005, mohou těžit z prodloužení o tři roky a udržovat emisní limity pro PM₁₀ během tohoto časového období. Ostatní města a členské státy, se vystavují nebezpečí placení sankčních poplatků.

Opatření na místní úrovni

Místní samosprávy hrají rozhodující roli v implementaci národní a evropské legislativy a mají za povinnost chránit zdraví svých občanů. Jednotná dopravní politika a plány podporující udržitelnou mobilitu jsou základem pro ochranu občanů před rostoucím znečišťováním ovzduší. K řešení tohoto problému je pro místní správní orgány k dispozici široká škála činností a opatření:

- technická zlepšení vozového parku veřejné dopravy,
- investice do infrastruktury pro cyklisty a pěší,
- předpisy pro omezování rychlosti a zklidňování dopravy,
- opatření pro řízení mobility,
- informace a kampaně zaměřené na změny dopravního chování,
- zavádění nízkoemisních zón a tzv. „mýtného“ v centru měst

- tedy: veškerá opatření, která přispívají k přechodu k udržitelnějším způsobům dopravy, ke snižování dopravních vzdáleností a měrných emisí vozidel.

Ústředním prvkem Evropského týdne mobility v roce 2008 je propagace těchto opatření a jejich příspěvku ke zlepšené kvalitě ovzduší. Týden je také příležitostí k zapojení místních zainteresovaných stran a každého občana do řešení problematiky znečištění ovzduší. Každý může začít sám u sebe a změnou každodenního chování a pomocí malých krůčků přispět k celkové změně a zlepšení situace.

Města se zavazují ke snížení emisí CO₂

Města propagující a podporující udržitelnou mobilitu v rámci Evropského týdne mobility přispívají jak k čistému ovzduší, tak k ochraně klimatu. Města, která se zapojí do soutěže „Evropské zelené město“ (viz tisková zpráva MŽP z 29. 6. 2008 na www.env.cz), a tím se zaváží ke snížení emisí CO₂ o více než 20 % do roku 2020, mohou získat ze svého závazku ještě více, neboť většina opatření zaměřených na ochranu klimatu má rovněž za následek nižší emise jiných škodlivých látek.

Ani Evropská unie samotná, ani evropská města nebudou úspěšná při zabraňování znečišťování ovzduší či ochraně klimatu, jestliže se nepustí do boje s emisemi ze silniční dopravy. Od roku 1990 emise CO₂ ve většině jiných oblastí poklesly, zatímco v období mezi léty 1990 a 2005 podíl dopravy vzrostl až na 28 %. 72 % emisí z dopravy je působeno silniční dopravou a městská mobilita je odpovědná za 40 % veškerých emisí CO₂ ze silniční dopravy. Prognózy uvádějí, že do roku 2020 se emise CO₂ z dopravy zdvojnásobí, což je opravdu problém.

Regulace silničního provozu v rámci odpovědnosti měst a obcí Případ Londýn: Mýtné a nový systém zpoplatňování emisí CO₂

Zavedení mýtného v městském centru Londýna bylo úspěšné již od počátku. V roce 2007 už jezdilo na kole do práce o 40 % více lidí, zatímco provoz automobilů poklesl o 21 %. Využívání veřejné dopravy tak ještě vzrostlo, i když v centru bylo i před tím velmi vysoké (85 %).

Snížení znečišťujících látek díky zdokonalené technologii vozidel	... díky mýtnému
Oxidy dusíku (NOx)	5 %	8 %
Prachové částice (PM10)	10 %	6 %

Od října 2008 Londýn zavádí další typ mýtného pro auta, která nadměrně znečišťují ovzduší, zatímco běžné mýto je 8 liber, zde je to již 25 liber. Platbě se přitom vyhnou všechna vozidla, která vyhovují normě Euro 3, vozidla vyrobená po roce 2001 a vozidla s filtrem. Od července se platnost stávajícího mýtného rozšiřuje na všechna vozidla s dieselovým motorem nad 3,5 tuny včetně autobusů a autokarů. Pro trvale bydlící obyvatelé existuje 90% sleva. (Vývoj ovlivní volba nového starosty Londýna, kterým se v dubnu 2008 stal Boris Johnson – pozn. EV.) Dále v Londýně spustili systém parkovišť kol, kde si občané mohou půjčit na půl hodiny kolo zdarma, dále pak za malý poplatek

www.tfl.gov.uk/roadusers/congestioncharging , www.tfl.gov.uk/lezlondon

česky: <http://www.ekolist.cz/zprava.shtml?x=2074214>

Německo - nízkoemisní zóna bez mýtného

Průzkum z Německa udává, že v tzv. Zelených zónách v centrech měst, kde není povolen vjezd automobilům tříd Euro1-3, se mohou snížit hodnoty PM₁₀ o 10 %. V Berlíně do této zóny patří vnitřní město v rámci předměstského železničního okruhu. Jedná se o zhruba 88 km² velmi hustě zastavěné oblasti s jedním miliónem obyvatel. V současné době je to jedna z největších Zelených zón v Německu. K dalším městům patří Kolín a Hannover, kde jsou od prvního ledna 2008 dopravními značkami vytyčeny Zelené zóny, kam mohou vjet pouze auta označená speciální ekologickou známkou. Zelené zóny se připravují již ve více než 25 německých městech.

Další opatření, která prokazatelně přispívají k boji proti znečišťování ovzduší z dopravy:

- **Regulace pro těžké nákladní automobily:** Vyloučení projíždějících těžkých nákladních vozidel by mohlo snížit místní emise až o jednu třetinu a znečištění ovzduší pro residenty o 5 %. Aby regulace byla účinná, měla by být rozšířena na celé město a ne jenom na určité ulice.

- **Parkovací prostory:** Řízení parkovacích míst nebo parkovišť je klíčovou strategií snižování automobilové dopravy. Mezi další účinná opatření patří: budování Zelených nízkoemisních zón; snižování parkovacích míst ve vnitřním městě; zvyšování parkovacích poplatků v centru a zajišťování levnějších parkovacích míst na okrajích města; zařízení typu Park & Ride s parkováním kombinovaným s lístky na veřejnou dopravu; levnější parkovací lístky pro vozidla s nulovými emisemi, atd.
- **Čerpací/nabíjecí stanice na zelenou elektřinu a parkovací místa pro elektrifikovaná vozidla**
- **Řízení mobility** ve všech oblastech dopravy včetně plánování cest na pracoviště, plánů cestování do škol a plánování osobních cest. Odborníci mohou poradit zaměstnancům nebo občanům, jak nejuvhodněji využít veřejnou dopravu při jízdách do práce či za nákupy (poradenství již úspěšně funguje např. v Mnichově a napomáhá účinně využívání veřejné dopravy). Firmy i místní správní orgány by mohly poskytovat rady novým zaměstnancům při hledání místa bydliště poblíž jejich pracoviště s odpovídajícím spojením veřejnou dopravou (Infineon v Drážďanech, Německo).

Další informace:

Evropská agentura životního prostředí (EEA) – Technická zpráva č. 2/2008: Úspěšné příklady v rámci sektoru silniční dopravy týkající se snižování emisí skleníkových plynů a vytváření vedlejšího užítku:

http://reports.eea.europa.eu/technical_report_2008_2/en/Success-stories-Tech_2_2008_final.pdf

české informace najdete na stránkách: <http://www.cdv.cz/>,
MŽP vydalo publikaci EU Města pro lidi na www.env.cz/etm

KTERÉ AKTIVITY ORGANIZOVAT?

Sedmý ročník Evropského týdne mobility bude tedy zaměřen na téma „Čistý vzduch všem“. Místním samosprávám se doporučuje organizovat aktivity, které mohou zvýšit informovanost občanů a jejich povědomí o problematice čistoty ovzduší. Města a obce by měla přijmout taková trvalá opatření, která budou pomáhat snižovat škodlivé emise z oblasti dopravy.

Některá opatření, zmíněná v předcházející kapitole, se mohou uskutečnit jen v dlouhodobé perspektivě, ale jiná můžete vyzkoušet již letos během Evropského týdne mobility. Například: den či dva budou moci do vybrané „zóny čistého vzduchu“ ve vnitřním městě vjíždět pouze vozidla s nulovými či nízkými emisemi; město může nabízet parkovací místa pouze mimo zónu a transfer do centra města by mohlo zajistit pomocí kyvadlové dopravy. Aktivita takového typu je nutno oznamovat se značným předstihem, magistráty a městské úřady musí předem připravit rozsáhlou informační kampaň, aby veřejnost nebyla nepříjemně zaskočena, a měly by získat podporu i u dalších orgánů, např. u policie.

Evropský týden mobility je příležitostí k propagaci nových opatření pro udržitelnou dopravu; tato opatření můžete konzultovat s veřejností a spolu s ní rozvážit jednotlivé kroky, které podniknete. Hlavním poselstvím Evropského týdne mobility je to, že každý může přispět ke snížení dopadů dopravy na kvalitu ovzduší a klimatu a může z toho získat to, že stráví méně času v dopravních zácpách, bude dýchat lepší vzduch a na ulicích se bude zase cítit bezpečně.

- **Představte občanům váš akční plán** týkající se kvality ovzduší, první úspěchy a také to, co ještě zbývá uskutečnit.
- **Začněte debatou** na téma kvality ovzduší a zdraví. Na akci během Evropského týdne mobility pozvěte lékaře, odborníky na životní prostředí, rodiče a učitele. Společně mohou na besedě či konferenci promluvit o tom, jak znečištění ovzduší ovlivňuje zdraví a co by se mohlo udělat, například: Ozón: kdo by měl zůstat doma: děti nebo auta?
- **Připravte sérii tiskových zpráv** o vývoji znečišťování ovzduší a o riziku problémů s dýcháním. Zveřejněte veškeré naměřené či vypočítané znečišťující látky na vašich webových stránkách.
- Pracovníci z České inspekce životního prostředí mohou předvést přístroje pro měření kvality vzduchu a hluku a pracovníci Agentury ochrany přírody a krajiny děti i dospělé seznámí s chráněnými místy, ohroženými dopravou.
- V průběhu Evropského týdne mobility **zorganizujte měření znečišťujících látek na dočasně uzavřených silnicích** a porovnejte výsledky s běžnou situací dopravní zácpy.
- **Uspořádejte výstavu**, kde vystavíte fakta o místech, kde je kvalita ovzduší nejvíce ohrožena. Zorganizujte průzkum veřejného mínění mezi obyvateli, například jak se jim žije blízko silnic s hustým provozem. Ptejte se jich na návrhy, jak problémy řešit.
- **Názorná ukázka znečištění auty**: Pokud seženete vhodné větší balónky, můžete uspořádat happening – ať lidé nafouknou tolik balónků, kolik činí objem znečištěného vzduchu vyfukovaného soukromým autem za hodinu, a porovnejte je s další sadou balónků, znázorňujících objem znečištěného vzduchu z nákladního automobilu a z prostředku veřejné dopravy (na jednoho pasažéra).

- **Zvyšujte informovanost občanů**, např. tak, že jim nabídnete možnost spočítat si svou ekologickou stopu či tzv. “uhlíkovou stopu”. Je jisté, že se potom zamyslí nad řadou věcí, o kterých dříve nepřemýšleli. České odkazy zde:
- <http://www.hraozemi.cz/> - ekologická stopa
- <http://www.mycarbonfootprint.eu/index.cfm?language=cs> – uhlíková stopa
- **Národní a regionální stanice meteorologické služby** vám mohou pomoci informovat veřejnost o podmínkách kvality ovzduší ve vašem městě. Sluneční světlo podporuje tvorbu ozónu, mírné větry a teplotní inverze mohou zabraňovat rozšiřování znečištění a vítr naopak s sebou může přinést více znečištění.
- **Péče o automobil**: předvedte veřejnosti, jaký může mít dobře/ špatně seřízený a udržovaný vůz vliv na množství emisí znečišťujících látek (a na spotřebu pohonných hmot). Projednejte s opravami automobilů, zda by během Týdne nemohly nabízet prohlídky a přezkoušení vozidel za zvláštních podmínek.
- Nechte pracovníky úřadů a podniků apod. soutěžit o “**nejčistší dojíždění do zaměstnání**” a vypočítejte uspořené emise znečišťujících látek.
- Akce “**Vysílání**”: zorganizujte pouliční dotazníkové akce, kde by se studenti (žáci) spolu s pracovníky místní televizní či rozhlasové stanice ptali lidí na jejich názor na kvalitu místního ovzduší a na možná řešení problému.
- Zahajte kampaň za “**zónu bez motorů běžících naprázdno**” kolem škol, zaměřenou na snížení emisí z dieselových motorů školních autobusů, ale také emisí z výfukových plynů osobních aut a dodávkových vozidel.
- **Instalujte stánek**, který bude občany informovat o stavu ovzduší ve městě a kde jim pracovníci poradí, co sami mohou dělat pro čistotu vzduchu.
- Vydejte **Příručku čistého vozidla** nebo uspořádejte výstavu o těchto vozidlech. Obě akce budou veřejnost informovat o automobilech s nižší spotřebou pohonných hmot a s nižšími emisemi znečišťujících látek.
- Zřídte **Stežku kvality ovzduší**: Ať místní umělci či výtvarníci pracují s žáky z místních škol na téma kvality ovzduší ve vašem městě a vystaví umělecké práce na centrálním náměstí nebo v parku. Děti i studenti určitě nabídnou veřejnosti řadu dobrých myšlenek a nápadů,
- Informujte dospělé i děti, čím mohou sami přispět ke zlepšení ovzduší, např. tím, že budou méně používat auta, budou chodit do školy pěšky, apod.
- Vyhlase **program podpory výsadby stromů** v obci nebo program ozelenění fasád.
- Spustte **kampaň za rozumnou jízdu** a nabídněte školení na téma údržby automobilu a úsporné jízdy (ekojízdy) společně s místními partnery.

A nezapomeňte!

- Odměňujte ty, kteří konají správně: Ustavte tým, který bude odměňovat osoby, chodící do práce pravidelně pěšky, jedoucí na kole, autobusem, nebo osoby jezdící autem do práce nebo do školy na základě vzájemné dohody několika motoristů. K propagačním dárkům by mohly patřit např. lístky na veřejnou dopravu, cyklistické mapy, cyklistické vybavení, deštníky, apod.

AKTIVITY NA SEDM DNÍ EVROPSKÉHO TÝDNE MOBILITY

Jak stanoví Charta projektu Evropský týden mobility pro rok 2008, ta města, která se zúčastní Evropského týdne mobility, musí organizovat po dobu celého týdne akce speciálně zaměřené na trvale udržitelnou městskou dopravu, a to od 16. do 22. září. Nedílnou součástí Evropského týdne mobility je Evropský den bez aut.

Evropský koordinační orgán ve spolupráci s evropskými partnery připravil podobně jako v předchozích letech rozsáhlou nabídku návrhů pro aktivity na místní úrovni.

Základem celého projektu samozřejmě budou tři hlavní trvale udržitelné způsoby dopravy a spojení mezi nimi (tzv. intermodalita). Jedná se o:

☐ veřejnou dopravu	☐ jízdu na kole	☐ pěší chůzi
☐ řízení mobility	☐ zodpovědné využití aut	☐ volný čas
☐ nakupování	☐ pohyb a zdraví	☐ zelené stezky

Při přípravě zajímavého programu na sedm dní mohou města a obce zorganizovat více Dnů bez aut anebo se zaměřit na jakékoli jiné tematické události, které jsou pro ně aktuální. Nápady, týkající se témat „Chraňme klima Země“, „Bezpečně do školy“, „Dostupnost pro všechny“ a „Do práce a do školy bez auta“ najdete v předchozích vydáních Příručky na webové adrese:

www.env.cz/etm

Můžete si o ně také napsat národní koordinátorce (eva_veverkova@env.cz). Příručky v angličtině najdete na www.mobilityweek.eu

ZAHÁJENÍ PROJEKTU EVROPSKÝ TÝDEN MOBILITY

Veřejné a mediální události, které proběhnou během prvního dne Evropského týdne mobility, 16. září, nabízejí možnost zahájit projekt následujícími způsoby:

- představením speciálních nabídek, jako je „lístek na tramvaj/autobus pro Evropský týden mobility“ se slevou za jízdné po dobu celého týdne,
- nabídkou doplňkových služeb (častější spojení, kyvadlová doprava apod.),
- podpořením intermodality – vytvoření spojníc mezi jednotlivými způsoby dopravy, na které se bude Evropský týden mobility zaměřovat
- veřejným oceněním těch občanů, kteří nechají po celý Evropský týden mobility auto doma a budou využívat MHD, kolo nebo budou chodit pěšky. Na začátku Evropského týdne mobility s nimi udělejte rozhovor, ve kterém budou moci vysvětlit důvody, které je ke změně chování vedly, a ať na konci Evropského týdne mobility v druhém rozhovoru zhodnotí, jakou zkušenost vznikla vyplynula vyvodili z uplynulého týdne,
- Můžete Evropský týden mobility slavnostně zahájit tím, že uvedete v chod trvalé opatření, které v rámci Evropský týden mobility město přijalo.

VEŘEJNÁ DOPRAVA

Využívání veřejné dopravy jako způsobu dopravy je nepochybně ústředním tématem Evropského týdne mobility. Veřejná doprava by měla být synonymem svobody pohybu a z hlediska dopravy ve městech je velice důležitá.

Všichni činitelé veřejné dopravy v Evropské unii budou moci využít Evropský týden mobility k tomu, aby podpořili intermodální řešení, poskytli jasné informace o propojení veřejné dopravy a ostatních způsobů dopravy, a dokázali tak, že prostředky hromadné dopravy jsou vhodnou alternativou pro jízdu autem.

Níže uvedený seznam uvádí možné akce, které by měly podpořit účast v Evropském týdnu mobility, ale hlavně poskytnout podněty k úspěšnému zorganizování akcí zasvěcených veřejné dopravě. Všechny aktivity by měly upozornit na význam veřejné dopravy a propojení s ostatními druhy dopravy tak, aby se zlepšila udržitelná mobilita. Činnosti, které jsou zde uvedeny, mají za úkol upoutat pozornost televize, rozhlasu a novin.

POHODOVÉ DOJÍŽDĚNÍ DO PRÁCE

spojené s tématy, jako jsou dostupnost veřejné dopravy pro podniky a úřady a její kvalita, podpora (nových) nabídek veřejné dopravy, dostupné informace o veřejné dopravě pro cestu do práce, a finanční pobídky pro využívání veřejné dopravy:

- Vyjednejte s dopravci novou zastávku v blízkosti závodu nebo firmy.
- Poskytněte finanční podporu veřejné hromadné dopravě (zlevněné předplatní jízdenky, náhrady).
- Pokuste se zajistit náhradní odvoz domů pro ty, kteří sdílejí osobní automobily (carpooling) a pro uživatele veřejné hromadné dopravy, aby měli jistotu, že se za každé okolnosti dostanou domů.
- Zaveďte pro Evropský týden mobility speciální (výhodnou) jízdenku ETM pro ty, kteří dojíždějí do práce a zpět.
- Poskytujte informace o veřejné hromadné dopravě a jiných udržitelných způsobech dopravy na intranetu firem či podniků, případně jim nabídněte osobní poradenství v této oblasti.
- Po pracovní době by se mohli zaměstnanci občerstvit u stánku ETM u zastávek a nebo by mohli občerstvení dostat přímo v autobusu či tramvaji.
- Podporujte plánované akce na pravidelných trasách veřejné dopravy.
- Vyzvěte dojíždějící do práce k soutěži o nejpoužívanější dopravní prostředek (osobní automobil, veřejná doprava, cyklistika a chůze).
- Podporujte intermodalitu tím, že během daného týdne vytvoříte dobré propojení mezi jednotlivými způsoby dopravy.
- Zorganizujte diskusi mezi zástupci Světové organizace pro veřejnou dopravu (UITP) a zástupci veřejné správy, o tom, jak by bylo možné zvýšit využívání veřejné dopravy a jaké pozitivní dopady by to mělo.

INTERMODALITA

Kombinace dopravních prostředků, která podpoří cyklistiku a veřejnou dopravu následujícími způsoby:

- možnost přepravy kol ve veřejných dopravních prostředcích mimo špičku.
- instalace stojanů na kola v dopravních prostředcích, přestupních stanicích nebo stanicích veřejné dopravy – podpoří užívání kol při cestě k nejbližší zastávce.

Tím se zvýší popularita hromadné dopravy – viz tabulka:

	průměrná rychlost	kam dojdeme/ dojedeme za 10 min	spádová oblast
pěší chůze	5 km/h	0,8 km	2 km ²
jízda na kole	20 km/h	3,2 km	32 km ²

- Car Pooling a Car Sharing (sdílená doprava automobily): informovat uživatele veřejné dopravy o tom, jakým způsobem se mohou zúčastnit stávajících projektů nebo předložit nové, podpořit společnou jízdu autem s přednostním parkovacím právem na přestupních stanicích, které budou navazovat na veřejnou dopravu,
- zavést taxi službu z přestupních stanic,
- zavést informační systémy o kombinovaných způsobech dopravy, např. personál vlaku bude podávat informace o autobusových spojích a naopak.

DOSTUPNÁ VEŘEJNÁ DOPRAVA

Dostupnost pro zdravotně postižené občany a osoby se sníženou pohyblivostí je důležitým tématem při podpoře veřejné dopravy. Přístup k dopravě je nejen otázkou lidských práv a nutným předpokladem pro zajištění sociálního začlenění, ale přístupná doprava je rovněž pohodlná a kvalitní doprava pro všechny.

Zkušenosti svědčí o tom, že pokud se veřejná doprava zpřístupní pro zdravotně postižené občany, zvýší se počet zdravotně nepostižených pasažérů.

- Zajistěte, aby jízdní řády a další důležité informace týkající se veřejné dopravy byly k dispozici ve zvukové formě.
- Pokuste se upravit autobusové stanice tak, aby se rozdíl mezi úrovní stanice a prvního schodu v autobusu snížil.
- Připravte pro řidiče a poskytovatele dopravních služeb školení pro lepší informovanost o problémech tělesně postižených spoluobčanů a o dostupnosti.
- Nechte vytisknout autobusové a vlakové jízdní řady velkým písmem, aby byly snadno čitelné.
- Přizpůsobte infrastrukturu, tím zvýšíte dostupnost veřejné dopravy (nizkopodlažní autobusy, nájezdy pro vozíky, kočárky apod., výtahy, rampy, sedadla, automaty na jízdenky apod.).
- Zorganizujte setkání na místní úrovni – zde můžete projednat zlepšení dostupnosti dopravy, vypracovat plán pro lepší dostupnost a postupně ho začít uskutečňovat.
- Zajistěte, aby se zdravotně postižení lidé mohli snadno dostat k informacím o úrovni přístupu do různých forem dopravy.
- Zorganizujte diskusi s Evropským fórem zdravotně postižených, abyste posoudili, jak řešit problémy přístupnosti na úrovni měst.

BEZPEČNOST

- V místních médiích propagujte vysokou úroveň bezpečnosti hromadné dopravy; UITP (Mezinárodní unie veřejné dopravy- www.uitp.org) nabízí následující statistické údaje, které lze srovnat s místními údaji:
 - při dopravních nehodách přijde v Evropě ročně o život 45 000 lidí,
 - existuje přímá souvislost mezi počtem osob zabitých na silnicích ve městech a počtem jízd v osobním automobilu; ve městech s propracovaným dopravním systémem je toto číslo o polovinu menší než ve městech, kde většina lidí cestuje auty,
 - dopravní nehody představují v zemích Evropské unie hlavní příčinu úmrtí dětí a mladých lidí ve věku 1 – 25 let a počtem obětí předčí sebevraždy.
- Veřejnosti předložte seznam nových bezpečnostních opatření v rámci dopravního systému.
- Pokuste se zajistit, aby cesty pro pěší, vedoucí k dopravním zastávkám, byly bezpečné a příjemné.

INFORMACE PRO CESTUJÍCÍ

- Lze představit nový způsob úpravy jízdních řádů nebo internetových služeb, viz např.: www.jizdnirady.cz
- otevřít dopravní centra nebo jiná multimodální informační centra (aktuální informace pro cestující, mapy a plány),
- během projektu Evropský týden mobility lze zjistit, co si zákazníci myslí o poskytovaných službách.

KOMUNIKACE S CESTUJÍCÍMI A SE ZAMĚSTNANCI DP

Aby mohl Evropský týden mobility být úspěšný, musí být o něm dobře informováni jak cestující, tak zaměstnanci dopravního podniku. Využijte Evropského týdne mobility k informování cestujících o tom, co připravujete pro zlepšení veřejné dopravy anebo kdy začnou ve vašem městě jezdit ekologické dopravní prostředky. Evropský týden mobility by měl oslovit cestující i zaměstnance. Jak na to:

- Nabídněte veřejnosti prohlídku vozového parku MHD včetně speciální techniky, zpřístupněte zázemí opraven a garáž autobusů , depo metra a vozovny tramvají.
- Předvedte jim i další činnosti DP – dispečerské pracoviště, jak se kontroluje dodržování jízdního řádu, rychlost a vstřícnost k zákazníkům. Informační středisko může zájemcům vytisknout jízdní řád jejich spoje, atd.
- Ukažte občanům nové prototypy vozidel, např. nízkopodlažní autobusy nebo ekobusy - autobusy s pohonem na zemní plyn.

JÍZDA NA KOLE

Evropský týden mobility je výtečnou příležitostí pro každého, kdo chce spojit síly a dozvědět se něco zásadách integrace mobility. Cyklistika souvisí se všemi aspekty, kterými se vytváří „obyvatelné město“. Jízdní kolo šetří čas a energii, neprodukuje ani hluk, ani znečištění. Přispívá k udržitelné mobilitě a veřejnému blahu, je efektivní a zdravé. Všechna města, která se účastní na této akci, budou mít motivaci se naučit a provádět potřebné akce, a tím bude Týden počátkem využívání jízdních kol ve městě.

Veškeré zde uvedené návrhy aktivit mají za cíl přitáhnout pozornost na význam, potenciál a výhody cyklistiky. Zejména zlepšení veřejné dopravy (vlak / autobus / tramvaj / metro) a jízdní kolo významně zvyšují přístupnost a účinnost obou způsobů dopravy a proto by se jim měla věnovat odpovídající pozornost.

CYKLISTIKA A DOJÍŽDĚNÍ DO PRÁCE A DO ŠKOLY

V rámci Evropského týdne mobility se nabízí řada témat: vybavení pro cyklisty na pracovišti; jak zabránit krádežím kol; bezpečnost dojíždění do práce na kole; hledání cest, jak podnítit cyklisty, aby jezdili do práce na kole.

- Po poradě s místním cyklosdružením zřídte na rušném a navštěvovaném místě u městské radnice kancelář nebo stánek s informacemi pro cyklisty, které budou k dispozici jak pro zaměstnance, tak i pro veřejnost.
- Ve spolupráci s místním cyklistickým sdružením připravte (několik týdnů předem) tzv. „rodičovské“ schéma. To znamená, že nový „cyklista“ by jel do práce na kole se svým „rodičem“ a během Evropského týdne mobility by se mohla veřejnost dozvědět něco více o jeho dojmech z dojíždění, což lze mediálně využít (tisková zpráva, místní časopis, internetové stránky).
- Zorganizujte den „Jed' do práce na kole“, který nabídne všechny možné druhy pobídek pro dojíždějící, aby ten den jeli na kole.
- Zorganizujte „Soutěž pro dojíždějící“ – závod mezi nejpoužívanějšími dopravními prostředky (osobní automobil, veřejná hromadná doprava, motocykl, chůze, bicykl), abyste ukázali, že kolo je nejenom nejlevnější, nejlepší pro životní prostředí, nejzdravější, ale také nejrychlejší! Akce se již konala v mnoha městech a vždy to byl úspěch!
- Nabídněte těm, kteří pojedou do práce na kole, cestou nebo v cíli snídani.
- Uspořádejte módní přehlídku cyklistického oblečení, pro zaměstnance připravte podnikový cyklistický oděv (vestu s podnikovým logem atd.).
- Město by mohlo odměnit podniky, vstřícné k cyklistům, třeba diplomem.
- Šiřte mezi veřejnost informace o bezpečných trasách pro cyklisty pro dojíždění do práce (ve spolupráci s městskou policií nebo útvarem městského dopravního plánování).

INFRASTRUKTURA V PRÁCI PRO DOJÍŽDĚNÍ NA KOLE

- Poskytněte cyklistům prostory pro převléknutí a možnost osprchování.
- Nakupte služební kola, která budete půjčovat zaměstnancům.
- Zajistěte bezpečné a zastřešené parkovací prostory pro kola.
- Zajistěte možnost drobné opravy kol v podniku.
- Přemístěte parkoviště pro jízdní kola do blízkosti vstupu do podniku, úřadu, obchodu apod..

“ZKUSTE TO A STAŇTE SE KAŽDODENNÍM CYKLISTOU!”

- Lze zorganizovat se spolupráci s místní asociací uživatelů jízdních kol seminář nebo zřídit stánek, kde by mohli lidé, kteří chtějí začít používat jízdní kolo místo auta, získat potřebné informace (speciální pozornost by měla být věnována těm, kteří žijí do 5 km od místa, kde pracují),
- zorganizovat výstavu jízdních kol nebo retrovýstavu o vývoji jízdních kol,
- požádat místní asociaci uživatelů jízdních kol, pronajímatelů kol, obchodů nebo společností, které se specializují na sportovní vybavení, aby během Evropského týdne mobility nabídly cyklistům opravu kol anebo koupi cyklodoplňků a oblečení s určitou slevou,
- požádat místní sdružení uživatelů jízdních kol nebo policii, aby zabezpečily kola proti krádeži,

MŽP vydalo brožuru EU „Cyklistika pro města“, ze které můžete čerpat nápady jak ze zemí Evropy, tak z ČR. Publikaci najdete na adrese: www.env.cz/etm jsou zde i další publikace: „Děti na cestě – Bezpečně po městě“ a „Města pro lidi. Koncepte snižování automobilové dopravy – příklady evropských měst“ . Zástupci měst by se také měli seznámit s Národní strategií rozvoje cyklistické dopravy České republiky, která byla schválena Usnesením vlády ČR č. 678 v roce 2004. Více na: www.cyklostrategie.cz, www.cdv.cz
Kontakt: martinek@cdv.cz

PĚŠÍ CHŮZE

Ulice jsou místem, kde se děti učí poznávat život. K prvnímu setkání s realitou dochází právě přede dveřmi domova, kde si děti hrají s kamarády, pozorují dospělé nebo zažívají první strach. Evropské ulice však stále více připomínají ošklivé koridory plné aut, hluku nebo silničních konstrukcí. Zkusme z ulic udělat místa, kde si mladí i staří hrají, setkávají se a povídají si. Vytvořme z ulic místa k životu. Většina aktivit, uvedených níže, nevyžaduje nijak zvláštní finanční podporu, jsou spíše zaměřeny to, aby se poselství o Evropském týdnu mobility dostalo k co nejvíce lidem včetně médií.

Většina aktivit uvedených níže nepožaduje žádnou dlouhou či nákladnou přípravu, jejím cílem je přitáhnout pozornost TV, rádia a novin při informování o Evropském týdnu mobility..

PĚŠKY DO PRÁCE

- ve spolupráci s některou místní firmou připravte snídani (nebo jiný druh odměny) pro zaměstnance, kteří chodí do práce pěšky.
- ve spolupráci s některou místní firmou přemluvte vedení, aby odměnilo zaměstnance, kteří chodí do práce pěšky například tím, že jim proplatí dvě minuty denně navíc (dvě minuty za den se rovnají 10 hodinám za rok) nebo ať jim dají jeden den dovolené navíc.
- Navrhněte firmám a organizacím, aby odměnili úklidovou četu, která se stará o úklid chodníků v okolí budov.
- Navrhněte zástupcům firem, aby přetvořili svá parkoviště aut tak, že po dobu ETM na něm budou mít přednost chodci a že budou pro lidi bezpečná.
- Ať se někdo z vedení podniku projde po ulicích okolo budov podniku a k blízké zastávce autobusu a stanicím vlaku nebo metra, ať posoudí dostupnost veřejné dopravy.
- Spolupracujte se ostatními podniky v okolí a společně financujte pravidelné odstraňování graffiti ve svém sousedství.
- Informujte občany o bezpečných pěších trasách.

ULICE PRO ŽIVOT

- Zorganizujte pro vedení města procházku, během které si vaši zástupci budou moci prohlédnout některé části města a všimnout si hlavních nedostatků (graffiti, porušená dlažba, odhozené odpadky, psí výkaly...).
- V zanedbaných ulicích zasadte stromy (vzhledem k tomu, že se sázení většinou provádí v zimě, je možné provést pouze praktické přípravy).
- Můžete také slavnostně odhalit nějaké umělecké dílo či pamětní tabulku nebo uspořádat krátkodobou výstavu soch podél ulice, kde je dostatek místa pro pěší. Při otevření uspořádejte slavnost.
- otevřete slavnostně novou obytnou zónu s maximální povolenou rychlostí 20 km/h nebo 30 km/h.
- domluvte se s místní pobočkou Obchodní komory, aby vyzvala místní obchodníky a podnikatele k účasti v kampani.

CO MOHOU UDĚLAT MINISTŘI A STAROSTOVÉ/PRIMÁTOŘI

- Ministr dopravy či životního prostředí může dovést své děti do školy.
- Ministři se mohou setkat s rodiči a jejich dětmi v obytné zóně s povolenou rychlostí 20/30 km/h a debatovat s nimi o výhodách pěší chůze.
- Ministr a úředníci by měli jít pěšky z a do práce nebo ze zastávky autobusu/vlaku, je-li to možné.
- Ministři se na ulici mohou zastavit u dopravního policisty, který je na obchůzce a zajišťuje bezpečnost na ulicích města;
- Vláda by mohla oznámit přijetí legislativy, na jejímž základě budou zpoplatněny všechny hlavní zdroje pouličního odpadu – igelitové tašky/sáčky, krabičky od cigaret a obaly od čokolád; tyto poplatky budou použity na lepší správu ulic (Irská republika již například vybírá poplatek za igelitové tašky/sáčky).

Všechny tyto aktivity se samozřejmě vztahují také na starosty/primátory nebo jiné zástupce samosprávy!

ŘÍZENÍ MOBILITY

Řízení mobility je přístup orientovaný na poptávku, jehož cílem je změnit dopravní vzorec ve prospěch trvale udržitelných způsobů dopravy, jako je cyklistika, vzájemná dohoda motoristů jezdit na pravidelné cesty střídavě ve vozidle jednoho z nich (carpooling), tradiční veřejná doprava a nová, flexibilní dopravní opatření – jako místní autobusy s flexibilními trasami, doprava reagující na poptávku, obecní doprava, sdílená taxi, sdílení automobilů (car sharing – účastníci si mohou půjčit auto pro nutné pojezdky, pak ho odstaví na vyznačeném místě a zaplatí poplatek – výhodou je, že si nemusí auto kupovat – pozn. EV), služby záchytných parkovišť Park and Ride, městská dodávka nákladu a drobného zboží atd.

Řízení mobility se stává rozhodným prvkem pro udržitelný rozvoj měst. K tomuto novému přístupu patří i navázání nových partnerství, využívá se řada nových forem podpory alternativních forem dopravy, podporují se změny v postoji a chování občanů. Tyto prostředky jsou obvykle založeny na informacích, komunikaci, organizaci a koordinaci a vyžadují propagaci.

Řízení mobility se již několik let realizuje v několika evropských státech na celostátní, regionální, městské a místní úrovni. Zkušenosti v průběhu těchto let ozřejmily, které aspekty řízení mobility jsou rozhodující: jedním z nich jsou partnerství se společnostmi. Podniky a školy by měly začít omezovat svůj vliv na

životní prostředí. Mohou podniknout výzkum a sestavit plán na řešení, ve kterém se zaměří na organizaci dopravy. Místní úřady mohou začít navazovat partnerství s podniky a uplatňovat plány podniků zaměřené na mobilitu během Evropského týdne mobility.

DOPRAVNÍ PLÁNY PODNIKŮ

- Informujte občany v místním časopise či zaměstnance v podnikovém zpravodaji o možnostech, jak dojíždět do práce jinak.
- Zodpovědné firmy a školy odměňte odznaky nebo diplomy.
- Zorganizujte tiskovou konferenci, na níž promluví také ti, kteří jsou aktivní při řízení mobility a jsou příkladem.
- Připravte pro zaměstnance mapy, které jim ukáží, jak se lze na pracoviště dostat rozličnými způsoby dopravy.
- Zaměstnancům nabídněte plán cesty do práce „od vchodu ke vchodu“.
- Pořádejte podnikové schůze o otázkách a problémech mobility.
- Průzkumem zjistěte, kolik lidí změnilo dopravní chování.
- Ustavte pracovní skupinu pro otázky mobility.
- Jmenujte koordinátora pro mobilitu nebo vedoucího pro otázky mobility.

DALŠÍ AKTIVITY

- Zorganizujte Cyklistický den pro zaměstnance s odměnami pro cyklisty (např. snídaně, tričko, sprchy, masáž, možnost nechat si do kola vyrýt označení proti krádeži či vyhrát kolo, možnost pružné pracovní doby...).
- Ať starosta či další významné osobnosti prohlásí: „Jezdím do práce na kole/chodím pěšky/používám veřejnou dopravu.“
- Udělte „Cenu za mobilitu“ podniku či společnosti, která usiluje o trvale udržitelnou mobilitu.
- Zorganizujte pro podniky Den trvale udržitelné dopravy (bez aut): zaměstnanci půjdou do práce pěšky, pojedou na kole, využijí veřejnou dopravu, pojedou více v jednom autě.
- Odměňte pravidelně dojíždějící jedince zvláštními akcemi (když třeba již mají předplatní jízdenku) a informujte o tom média.
- Nabídněte řidičům v dopravních zácpách „míček proti stresu“.
- Vypracujte konkrétní kritéria a označte společnosti/firmy/podniky s příznivým vztahem k cyklistice.

- Iniciujte carpooling (střídavé používání automobilů) mezi podniky ve městě.
- Požádejte podniky, aby zaměstnavatelé nabídli zaměstnancům cyklistickou prémii (za ujeté km).
- Cestovní podnikové plány: vyzkoušet opatření u příležitosti ETM.

PLÁNY MĚSTSKÉ DOPRAVY

Evropský týden mobility je velkou příležitostí, jak vzbudit zájem o plány městské dopravy. Proto musí být občané v jeden konkrétní den informováni o přístupu radnice. Lze:

- Uspořádat výstavu informující o různých možných scénářích vývoje dopravy ve městě.
- Zorganizovat konferenci o Plánu městské dopravy.
- Pozvat občany v jednotlivých čtvrtích na setkání na téma, co vylepšit a změnit v městské dopravě.
- Prezentovat/zavést některá opatření z Plánu městské dopravy jako její součást (nové autobusové trasy, nová záchytná parkoviště Park and Ride, cyklistické stezky, plány na ekologické dojíždění, centra mobility atd.) a poskytnout konkrétní informace o těchto novinkách.

ZODPOVĚDNÁ JÍZDA AUTEM

Cílem Evropského týdne mobility je nejen podpořit využívání trvale udržitelných dopravních prostředků, ale také podpořit zodpovědné užívání aut tak, aby i spoluobčané, kteří využívají osobní vůz, mohli také přispět k udržitelnému městského prostředí.

Lze uvažovat o široké nabídce aktivit, které jsou uvedeny níže, od snižování emisí, které přímo ovlivňují kvalitu ovzduší, a zvyšování počtu cestujících v jednom voze po bezpečnou a ohleduplnou jízdu tak, aby pohyb těch, kteří auta nevyužívají, byl omezen co nejméně.

Akce nemusí organizovat jen městský úřad/magistrát, mohou být organizovány spolu s místními partnery.

NIŽŠÍ SPOTŘEBA PALIVA A EKOJÍZDA

- Požádejte prodejce nebo výrobce aut, aby předvedli auta s nízkou spotřebou paliva.
- Požádejte autoškoly, aby nabídly v kursech výuku úsporné jízdy (ekojízda),
- Propagujte tento styl řízení (ekojízdu) u profesionálních řidičů (školní autobusy, taxikáři, podnikoví řidiči apod.),
- Ve spolupráci s místními benzinovými stanicemi začněte kampaň za pravidelnou kontrolu tlaku v pneumatikách (pokles o 0,4 barů zvyšuje spotřebu paliva o 10 %).

“DEJTE AUTO VOLNO”

- Zorganizujte ukázkovou dopravu zboží na kole.
- Pozvěte cyklisty, kteří jezdí v práci na kole, aby se podělili o své zkušenosti a pracovní návyky při výletech na kolech, o vhodném oblečení apod.
- Zorganizujte soutěže, během kterých řidiči aut odevzdají na čas své SPZ a místo nich získají jízdenky na MHD; nechte je do médií vyprávět o svých zážitcích a zkušenostech, získaných bez auta; odměňte je,
- Vydejte „manuál etikety řidiče“, který bude informovat o většině výše uvedených témat, například o úspoře paliva, snižování hluku, co zvažovat při opravách (odhlučňovaná kola, nové olejové filtry apod.), označte myčky aut, které recyklují vodu, parkovací zóny atd.

CAR SHARING / CAR POOLING

- Podpořte projekt „Do práce a do školy bez auta“ a vysvětlete myšlenku společné jízdy autem (vysvětlení výše uvedených pojmů je na str. 23 – pozn. EV),
- Požádejte místní podniky, které již používají carpooling, aby představily své výsledky,
- V případě, že takové plány v daném městě dosud neexistují, začněte během Evropského týdne mobility s průzkumem a získejte potenciální zájemce o tuto službu,
- Umožněte spoluobčanům, kteří se společného užívání aut zúčastnili, aby se podělili o své zkušenosti (článek s rozhovorem v místních novinách apod.),
- Předložte plán na podporu společného využívání aut.

PARKOVÁNÍ

- Nabídněte lidem nové parkovací zóny a připravte také zóny se zákazem parkování.
- Poskytujte informace o pravidlech parkování ve vašem městě.
- Zpřísněte pravidla pro přestupky v parkování.

ZODPOVĚDNÉ POUŽÍVÁNÍ AUTA PŘI CESTĚ DO PRÁCE I V PRÁCI

- Zorganizujte zkušební jízdy elektromobilem (pokud k nim máte přístup);
- Zaveďte pružnou pracovní dobu, aby se ve městě omezily dopravní zácpy během dopravní špičky;
- Vyhradte nejlepší parkovací místa (nejblíže vchodu) těm, kdo dojíždějí společně jedním sdíleným automobilem;
- Zabezpečte pro ty, kteří dojíždějí jedním sdíleným autem, náhradní odvoz domů pro případ nenadálé situace;
- Přemístěte parkoviště dále od vchodu do kanceláří;
- Zorganizujte průzkum u vchodu do areálu podniku či úřadu, aby se vidělo, kolik lidí změnilo svoje dopravní návyky. Nejlepší výsledky zveřejněte.

EKOLOGICKÁ VOZIDLA

- Připravte propagační jízdu novými ekologickými vozidly, a to zejména auty na elektrický a hybridní pohon, NGV, LPG nebo vozy na bioplyn/biopalivo.
- Zorganizujte výstavu, kde si veřejnost prohlédne a bude moci vyzkoušet ekologická vozidla.
- Zjistěte, zda starosta/primátor (nebo příslušný ministr – životního prostředí, dopravy, zemědělství, energetiky) může v Týdnu mobility ekologické auto používat a upozornit tak sdělovací prostředky na smysl Evropského týdne mobility a na možnosti, které nabízejí ekologická vozidla.
- Připravte společnou snídani pro pracovníky úřadu či podniku a zástupce firmy, vyrábějící elektromobily a hybridní vozy (Toyota Prius či Lexus) (viz www.elektromobil.wz.cz). Můžete debatovat, jak zvýšit zájem o elektromobily a jaký by to mělo pro město přínos.
- Připravte ve městě rampu pro dodávky zboží – rampa nebo parkoviště nacházející se mimo oblast bezmotorové zóny budou vyhrazeny pro dodávky zboží nejrozličnějším obchodům, ekologická vozidla pak budou zboží rozvážet do obchodů.
- Rozvážejte zboží zákazníkům v ekologických vozidlech a dopravujte nákupy na speciálně určená parkoviště.

VOLNÝ ČAS

Toto téma se zabývá trávením volného času a nákupy, při nichž většina lidí také používá auto, a nabízí k těmto cestám alternativní dopravní prostředky. Lidé by mohli začít objevovat krásy měst a okolí z jiného pohledu než z okének automobilu. Je dobré spolupracovat s místními obchodníky, kteří zde zároveň mohou propagovat své služby a nabídky.

OBJEVTE ZNOVU VAŠE MĚSTO

Trávení volného času v rámci Evropského týdne mobility by mohlo být příležitostí objevovat město bezpečně a v tišším prostředí. Aby si lidé užili město bez auta, lze navrhnout několik aktivit:

- Nabídnout k prohlídkám města speciální vláčky.
- Požádat turistické průvodce nebo místní turistické kluby, aby zorganizovali prohlídky s průvodcem.
- Zorganizovat pěší výlety. Potenciálními partnery jsou obchody a společnosti specializované na sportovní výrobky, obchodníci, školy, sdružení atd.
- Umožnit hoteliérům napojit se na veřejnou dopravu, pronajímat kola nebo zavést systémy sdílení automobilů..

AKCE PRO ZÁBAVU

- Lze požádat sdružení, školy, firmy, aby zorganizovaly snídani zdarma nebo piknik během dne;
- Můžete nabídnout lidem pro zpestření koncerty, divadla, pouliční představení, umělce, klauny atd. pod širým nebem.
- Nabídnout lidem volný prostor na tzv. „zdi pravdy“, kde budou moci vyjádřit své názory.
- Požádat místní sportovní kluby a obchody, aby v ulicích zorganizovaly ukázky sportů: fotbal, košíkovou, (plážový) volejbal, bruslení na in-line bruslích atd.
- Nabídnout speciální způsoby dopravy, např. koňské povozy, turistické vlaky, solární čluny atd.

NAKUPOVÁNÍ

Někteří obchodníci se obávají organizace Evropského týdne mobility, zvláště pokud mají obchod v místech, kde má být uzavřena ulice či jiný prostor. Proto je nezbytné zapojit je v ranné fázi příprav a podnítit jejich účast na organizaci.

Mohly by být využity následující aktivity:

- **Nabídnout možnost prezentace pro obchodníky.** Obchodníci mohou informovat veřejnost, jak se do jejich obchodu v centru města lze dostat bez použití automobilu (políčka, která může obchodník zaškrtnout, aby označil nejbližší autobusovou zastávku, parkoviště nebo místo, kde si lze pronajmout kolo). Materiál může také uvádět další informace o obchodě, nebo o městě.
- **Vyrobít papírové sáčky a rozdat je obchodníkům.** Na jedné straně by se opakoval evropský symbol akce, na druhé straně by stálo propagační sdělení o obchodech v centru města.
- **Vytvořit prostor pro dodávky zboží.** Prostor nebo parkoviště umístěné mimo oblast bez aut/centrum města by bylo vyhrazené pro dodávky zboží určené do obchodů. Zboží pak převezmou ekovozy a doručí je do obchodů.
- **Zřídít dodávkovou službu pro zákazníky** pomocí elektromobilů. Mělo by sem patřit dopravení nákupů na parkoviště atd.
- **Zavést „Dodávkovou službu s nulovými emisemi“.** Může být zřízeno předávací stanoviště, sestávající ze stánku neustále obsazeného personálem a vybaveného chladničkami ke skladování mraženého zboží. Spojení mezi obchody a zákazníky zajistí dodávková jízdní kola.
- **Rozdávat v obchodech jízdenky MHD.** Během Evropského týdne mobility a předtím by obchody v centru města nabízely svým zákazníkům jízdenky MHD platné po celý týden.
- **Vyzvat obchodníky z městského centra, aby zorganizovali loterii,** nabízené ceny by souvisely s tématem Týdne, např. kola, kolečkové brusle atd.
- **Podniknout obchodníky, aby zabrali veřejné prostory.** Evropský týden mobility se nesmí změnit v obrovskou komerční akci zorganizovanou za marketingovými účely. Místní úřady by však mohly podpořit obchodníky ve využití veřejných prostor vzniklých např. díky zákazům vjezdu, jako jsou terasy, stánky na chodníku atd.

MOBILITA A ZDRAVÍ

Když lidé hovoří o životním prostředí, zamýšlejí se většinou nad znečištěním měst a obcí (viz průzkum Eurobarometru č. 217) problematikou klimatických změn a znečištění ovzduší. Přitom se zároveň s tím počet vozidel na evropských silnicích neustále zvyšuje, a to s nárůstem městské dopravy způsobuje zhoršující se kvalitu života obyvatel měst (hluk, znečištění ovzduší, stres, atd.). Odvětví dopravy je odpovědné za 40 % emisí CO₂ v Evropě, přičemž většina emisí pochází ze silniční přepravy a emise z dopravy stále rostou rychleji než z jakéhokoli jiného odvětví. Zdravotní následky dopravy ovlivňují většinu obyvatelstva a zejména zranitelné skupiny, jako jsou děti a senioři. Vliv dopravy na lidské zdraví je dobře známý, patří sem na jedné straně obtěžování hlukem z dopravy, a na druhé straně řada chorob (respirační a kardiovaskulární), které nárůst automobilové dopravy vyvolává..

Pro zorganizování činností pro toto téma je dobré spolupracovat s místními zdravotnickými službami, se zdravotními pojišťovnami, dalšími vhodnými partnery jsou lékařská sdružení nebo podniky, zabývající se sportovními potřebami. Podniky a organizace se nemusí vždy zajímat o to, jak jejich zaměstnanci přijíždějí do práce – ale velmi se zajímají o počet absencí způsobených nemocí. Stále více oblíbené jsou také poradny spojené se zdravotními prohlídkami.

ZÁTĚŽ PRO ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Dvěma hlavními ekologickými fenomény, na které se akce soustředí, je hluk a kvalita ovzduší. V současné době existují dvě základní směrnice EU a řada zákonů a vyhlášek ČR, které se mohou využít při ochraně občanů od vlivu hluku a znečištěného ovzduší. Města by měla uspořádat vzdělávací akce a využít k tomu řadu organizací:

- Můžete požádat síť monitorující kvalitu ovzduší, Agenturu pro životní prostředí, Informační a dokumentační střediska hluku, o uspořádání výstavy o ovzduší a hluku.
- Síť monitorující kvalitu ovzduší či pobočka Agentury pro životní prostředí by mohla předvést přístroje měřící kvalitu ovzduší a hluku.
- Můžete požádat státní/městskou policii a střediska technické kontroly automobilů, aby na parkovištích nabízely testy vozidel na znečišťování životního prostředí.
- Informujte občany o tom, kde se ve městě měří kvalita ovzduší a jak jsou údaje, vzniklé měřením, využívány.
- Seznamte občany s tím, co město připravuje v oblasti snížení hluku a zlepšení kvality ovzduší do budoucna.

VÝHODY CHŮZE A CYKLISTIKY

Cílem Evropského týdne mobility je zvýšit povědomí široké veřejnosti a negativních vlivech automobilové dopravy na životní prostředí a na kvalitu života ve městech. Zároveň by ETM měl propagovat udržitelné formy dopravy. Řada průzkumů dokázala, že zaměstnanci, kteří mají dostatek fyzického pohybu, jsou zdravější, pracují lépe a méně chybí v práci.

- Vyzvěte příslušné organizace (zdravotní pojišťovny atd.), aby informovaly o blahodárných účincích fyzické aktivity na zdraví, zdravotních rizicích a ekonomických nákladech na fyzickou nečinnost, o tom, jak začlenit fyzickou aktivitu do každodenního života atd.
- Zorganizujte debatu s lékaři o negativním dopadu automobilové dopravy na zdraví (zvláštní pozornost by mohla být věnována školním lékařům).
- Požádejte nemocnice/lékaře, aby během ETM nabídli lidem „lékařskou prohlídku“ (krevní tlak, oběh, hmotnost, atd.).
- Místní sportovní sdružení se mohou během ETM představit občanům.
- Požádejte sportovní sdružení, podniky, školy atd., aby se zúčastnily zápasů, závodů nebo štafet.
- Požádejte příslušné organizace, aby pro děti a mládež vybudovaly hřiště.
- Vyzvěte Klub turistů nebo místní turistický oddíl, aby představily veřejnosti svůj program a plán akcí.
- „Chůze pro zdraví“ se může zúčastnit ministr zdravotnictví/ředitel odboru zdravotnictví.
- Představte občanům již zavedená nebo plánovaná opatření, která zlepšují situaci chodců a cyklistů (dopravní útlum, pěší zóny, přímé/nově vybudované stezky nebo síť pro cyklisty a chodce atd.).
- Prosím, zvažte v tomto kontextu také všechna doporučení týkající se aktivit v rámci tématu Cyklistika, Živé ulice a Zelené rekreační zóny.
- Organizujte cvičení – fitness, pilates atd. více např. viz: www.cvicime.cz www.arsci.cz – rubrika Sport

ZELENÉ STEZKY

Jedná se o komunikace vyhrazené výlučně pro nemotorové dopravní prostředky, vytvořené integrovaným způsobem, které zlepšuje kvalitu životního prostředí i kvalitu života v okolní oblasti. Tyto komunikace by měly splňovat normy, které určují jejich šířku, sklon a povrchovou úpravu, a zajišťovat příjemné a bezpečné užívání pro všechny.“ (Deklarace z Lille ze dne 12. září 2000)

Nápad zorganizovat v rámci Evropského týdne mobility aktivity v oblasti zelených stezek slučuje dva aspekty: podpořit organizace, aby začaly se zaváděním zelených stezek, zejména místní úřady, a také představit tyto stezky veřejnosti.

ZVÝŠENÍ OBECNÉHO POVĚDOMÍ

- zorganizujte pěší/cyklistické výlety nebo pikniky pro všechny uživatele na stávajících i dosud nevybudovaných stezkách (v druhém případě učiňte bezpečnostní opatření) za přítomnosti zástupců místní samosprávy; zelené stezky se tak stanou centrem pozornosti:
 - všech občanů, se zvláštním zaměřením na osoby se sníženou pohyblivostí (tělesně postižení, děti, starší lidé),
 - umělců, sportovců, politiků, osobností místního významu,
 - pro prodej použitých jízdních kol „second hand“,
 - pro zábavné akce (divadlo, hudba),
 - pro své naučné stezky, které umožní lidem objevit kulturní a přírodní dědictví, gastronomii apod. na stezkách a v jejich okolí,
 - v rozhlasovém vysílání a v TV.
- “Adoptujte si Zelenou stezku” – projekt „Naše zelená stezka“, kterého se zúčastní škola, třída nebo místní občané; aktivity mohou zahrnovat umění, fotografii, poezii apod. – viz www.nadacepartnerstvi.cz - projekty
 - využití zelené stezky pro výuku matematiky, zeměpisu, místní historie, životního prostředí v přírodě,
 - zorganizujte dobrovolný úklid zelených stezek,
 - navštivte zelené stezky se zástupci místní samosprávy,.
 - vytvořte skupinu „přátel zelené stezky“ z řad dobrovolníků (pro bezpečnost, čistotu, propagaci, pořádání aktivit atd.).

ZELENÉ STEZKY – JINÝ ZPŮSOB CESTOVÁNÍ V SOULADU S ŽIVOTNÍM PROSTŘEDÍM

- přírodní dědictví: procházky/cyklistické vyjíždky s průvodcem se zaměřením na vegetaci typickou pro jednotlivé zelené stezky, podél vodních toků, v lesích; tabule s popisem; informační balíček o přírodním dědictví,
- místní dědictví – ochrana součástí každodenního života, které se nacházejí podél stezek (milníky, zdymadla, železniční signalizace, instalace a inaugurace uměleckých děl podél stezek),
- objevte své město díky zeleným stezkám – organizované výlety: výchozí body pro výlety do přírody.

ÚŘADY MÍSTNÍ A REGIONÁLNÍ SAMOSPRÁVY V AKCI

Na místech, kde zelené stezky již existují, by úřady měly:

- zabezpečit místa, kde se stezky setkávají se silnicemi,
- zajistit bezpečnou cestu do školy i jinam,
- připravit plán cesty do školy nebo do práce s využitím zelených stezek,
- propagačně zviditelnit místní zelené stezky,
- uspořádat slavnost u příležitosti značení stezky nebo její části,
- slavnostně zahájit provoz zařízení vybudovaných podél stezek: odpočívadla apod.

A v místech, kde zelené stezky dosud neexistují, by úřady měly:

- představit veřejnosti projekt zelených stezek,
- koupit od místního úřadu pozemek, otevřít část stezky, vytvořit místní síť stezek.
- Doporučit místním podnikům, aby sponzorovaly vznik nové zelené stezky.

Na stránkách Evropského sdružení Greenways (EGWA) najdete mapu zelených stezek: www.aevv-egwa.org

TO, CO PŘETRVÁ: TRVALÁ OPATŘENÍ

Zúčastněné magistráty či městské/místní úřady se vyzývají, aby během vyhlášení Charty Evropského týdne mobility 2008 zahájily alespoň jedno opatření pro udržitelnou dopravu ve městě, které bude nadále existovat i skončení týdne mobility.

Charta Evropského týdne mobility 2008 doslova žádá, aby zúčastněné místní úřady "uskutečnily jedno nebo více nových praktických opatření, která výhledově napomohou k postupnému přechodu od osobních aut k těm formám dopravy, které jsou příznivější k životnímu prostředí a obecně k udržitelné mobilitě ve městech."

Trvalá opatření pro udržitelnou městskou dopravu nemusejí být nezbytně nákladná. Tato trvalá opatření mohou mít různou velikost a rozsah. Náklady mohou sahát od několika tisíc Kč za reflexní vybavení pro cyklisty (nebo vesty pro děti z pěšibusu) až po velké investice do veřejné dopravy nebo cyklistické infrastruktury.

Trvalá opatření způsobí, že kampaň Evropského týdne mobility potrvá celý rok. Připomínají lidem skutečnost, že je možné snížit automobilovou dopravu ve městě. Trvalá opatření ukazují, že závazek města se nekončí s posledním dnem Evropského týdne mobility, a že místní úřad, jeho politici a jeho služby si přejí investovat do budoucnosti.

Projekt SMILE programu EU Life vypracoval přehled 170 trvalých opatření ve strategii městské dopravy, která sahají od celkového městského plánu dopravy až po schémata řízení mobility v malém měřítku pro školy a podniky. Více informací naleznete (v angličtině) v databázi na adrese:

→ www.smile-europe.org

NÁVRHY MOŽNÝCH TRVALÝCH OPATŘENÍ:

Lepší vybavenost pro cyklisty

- Zlepšení sítě cyklostezek (vytváření nových stezek, jejich prodlužování, obnova, značení, atd.);
- Vytváření systémů půjčoven jízdních kol a sdílení jízdních kol;
- Zlepšení vybavenosti pro cyklistickou dopravu (parkoviště, zamykatelné stojany)

Oblast pro pěší

- Vytváření a rozšiřování oblastí pro pěší;
- Zlepšování infrastruktury (nové mosty pro pěší, chodníky, přechody pro chodce, semaforey, atd.);
- Prodlužování nebo vytváření nových zelených stezek.

Služby veřejné dopravy

- Zlepšování a prodlužování sítě veřejné dopravy (vytváření jízdních pruhů, jež smějí být používány jen vozidly se dvěma nebo více cestujícími (HOV - High Occupancy Vehicle), jízdní pruhy vyhrazené pro veřejnou dopravu, nové zastávky, nové linky, vyhrazené oblasti atd.);
- Zlepšování a rozšiřování služeb veřejné dopravy (zkracování intervalů);
- Používání ekologických vozidel ve vozovém parku veřejné dopravy;
- Vývoj nových technologií pro zlepšení sítě veřejné dopravy;
- Zavedení integrovaných služeb pro různé způsoby veřejné dopravy;
- Vytváření přístupných dopravních služeb pro všechny.

Zklidňování dopravy a systém omezeného přístupu

- Programy omezení rychlosti v zónách v blízkosti škol;
- Omezení venkovních parkovacích zón;
- Vytváření parkovišť „zaparkuj a jed“ (Park & Ride);
- Nové dopravní předpisy: cirkulace dopravy a parkování;
- Vytváření nových obytných zón;
- Trvalé omezení přístupu do centra města.

- Výstavba ramp pro vozíčkáře;
- Snižování chodníků;
- Rozšiřování chodníků;
- Zabudování zvukových zařízení do semaforů;
- Odstraňování stavebních bariér;
- Zavedení plánů pro zvyšování přístupnosti;
- Vytváření vybavenosti pro lidi se sníženou pohyblivostí.

Nové formy využívání a vlastnictví vozidel

- Zavedení online systémů společného vlastnictví a sdílení aut;
- Odpovědné využívání aut (ekologické řízení (eco-driving) atd.);
- Používání „čistých“ vozidel.

Nákladní doprava

- Nové předpisy pro nákladní dopravu;
- Používání „čistých“ vozidel;
- Vytváření nových vykládacích ramp pro nákladní dopravu.

Řízení mobility

- Přijímání cestovních plánů na pracovištích;
- Přijímání školních cestovních plánů;
- Vytváření center mobility a informačních služeb online;
- Zahájení kampaní pro zvyšování povědomí o udržitelné mobilitě;
- Vytváření vzdělávacích a osvětových materiálů;
- Vytváření plánů městské mobility ve spolupráci s místními zainteresovanými osobami;
- Poskytování pobídek a bonusů pro zaměstnavatele;
- Zavádění integrované dopravy, kde není problémem přechod z jednoho typu dopravního prostředku na jiný, pro usnadnění přístupu do míst podnikání a dalších sociálních oblastí;
- Vytváření systémů autobusů pro chodce a vlaků pro cyklisty;
- Vytvoření nástroje pro měření kvality ovzduší a jeho vystavení na veřejných místech;
- Organizování pravidelných fór nebo průzkumů veřejného mínění.

EVROPSKÝ DEN BEZ AUT – “Ve městě, bez mého auta”

Většina následujících doporučení je sestavena z informací předchozích Příruček pro místní samosprávu pro Evropský den bez aut.

Ve městě musí být vytvořena jedna nebo několik oblastí bez aut. Tato/tyto oblast/i bude/ou většinu dne uzavřena/y motorizované dopravě. Do oblastí(i) bez aut budou vpuštěni pouze chodci, cyklisté, veřejná doprava a čistší vozidla (na plyn, na přírodní plyn, elektrická atd.). Bude-li vytvořena více než jedna oblast bez aut, například ve velkém městě, mohly by různé oblasti bez aut spojit pěší stezky. Oblast(i) bez aut lze také výhodně podpořit nárazníkovou zónou, kde by byly umístěny informace pro řidiče

Umístění a velikost oblastí bez aut by měly být pečlivě zvoleny s ohledem na místní podmínky a souvislosti. Kritéria by mohla být následující:

- Jaká oblast nejlépe vyhovuje pro vysvětlení/představení konkrétních témat řešených v daný den (např. hluk: běžně velmi přeplněná ulice/křižovatka, která se v daný den stane „ostrůvkem ticha“)?
- Jaká plánovaná opatření by mohla být u příležitosti dané dne představena nebo vyzkoušena (např. zřízení/rozšíření pěší zóny)?
- Existují nějaké aktivity pro konkrétní cílové skupiny (děti: jsou v okolí školy atd.)?
- Kdo nebo co je v oblasti umístěno, co by mohlo k danému dni přispět vlastními aktivitami (gastronomická, sportovní zařízení nebo jakákoliv jiná instituce, která by mohla představit své aktivity – relevantní k cílům daného dne – na ulici bez aut)?
- Kdo a z jakého důvodu do této oblasti přichází v „běžných“ dnech? Jak se dopravuje? Kolik lidí navíc bude (muset) používat veřejnou dopravu?

- Kolik parkovacích oblastí bude zapotřebí v okolí oblasti bez aut (umístění parkovišť, potenciální prostor pro zřízení dalšího parkovacího prostoru)?
- Má-li se zřídit více oblastí bez aut: jak lze tyto různé oblasti spojit?

BARIÉRY A KONTROLNÍ STANOVIŠTĚ

Přístupy do oblastí(i) bez aut budou monitorovány a budou zde nainstalovány bariéry. K tomu bude zapotřebí pomoc následujících služeb a osob:

- místního nebo městského dopravního úřadu,
- státní nebo městské policie,
- pracovníků místních úřadů: je to cesta, jak zapojit celou radnici a podpořit vnitřní komunikaci.

SEZNAM VÝJIMEK

Výjimky musí být minimální. Měl by být sestaven krátký seznam vozidel s výjimkou. Oprávněná vozidla by mohla být opatřena symbolem ETM a EDDB. Kromě čistých vozidel (LPG, na přírodní plyn, elektrických atd.) mohou být výjimky uděleny pro tyto osoby a služby:

- zdravotníky, kteří by měli u bariér uvést závažný důvod k vjezdu,
- pohotovostní služby, včetně policie, hasičů, lékařské pohotovosti, pracovníků elektráren a plynáren (automatický vstup do oblasti),
- naléhavé opravy (po vytočení bezplatného čísla a uvedení povahy práce),
- tělesně postižené.

Žádosti o výjimku nestanovenou ve výše uvedeném seznamu by měly být adresovány odpovědnému městskému odboru. (tzv. „Kuchařku“ pro české koordinátory akce se vzory dopisů a s návodem, jak efektivně postupovat, je možno získat u národní koordinátorky – eva_veverkova@env.cz).

SPOLUPRÁCE S OBČANY

Obyvatelé by měli být vyzváni, aby den předem odvezli své automobily, aby uvolnili ulice v oblasti bez aut. Možná budou zapotřebí speciální parkoviště; s provozovatelem(i) parkovišť se podepíší smlouvy.

Alternativní možností je umožnit obyvatelům odjet s auty z oblasti, ale nepovolit jim návrat před určitou dobou. Pak by museli své automobily nechat na parkovišti mimo oblast bez aut.

DODÁVKY DO OBLASTI BEZ AUT

Dodávky budou povoleny do určité doby, která bude určena v souladu se všeobecnými podmínkami, jež byly stanoveny. Pro obchodníky vyžadující dodávky ve dne by mohla být mimo oblast vytvořena nakládací zóna. Z tohoto místa budou dodávky dovezeny do oblastí(i) bez aut oprávněnými vozidly (na plyn, na přírodní plyn, elektrickými atd.). Zákazníkům lze nabídnout dodávkovou službu čistými vozidly, buď do domu, nebo na parkoviště mimo oblast(i) bez aut.

Zde uvedené aktivity mají zajistit mobilitu občanů v rámci iniciativy Evropský den bez aut. Každý místní koordinátor akce si může připravit vlastní návrhy, jak propagovat alternativní způsoby dopravy.

VEŘEJNÁ DOPRAVA

viz také doporučení k tématu „Veřejná doprava“)

Aby se pro obyvatele zajistily efektivní alternativní způsoby dopravy a aby se propagovala veřejná doprava, mělo by se nabízet následující:

- kratší intervaly mezi spoji,
- vyšší počet spojů, dostupný osobám s omezenou pohyblivostí,
- zvláštní jízdné, například: volná přeprava v síti; propagační nabídky (denní jízdenky, týdenní jízdenky, jízdenky za symbolickou cenu);
- konkrétní iniciativy (kombinované parkovací lístky + jízdenky na autobus nebo jízdenky na autobus + vlak, jízdenky nabízející slevy v kinech nebo na bazénech atd.).

Vyplátí se také provozovat kyvadlovou dopravu, která bude spojovat vzdálená parkoviště s centrem města nebo obsluhovat konkrétní trasy (okružní cesty městem, okruhy atd.).

ČISTÁ VOZIDLA

(viz také doporučení k tématu „Zodpovědné používání automobilu“)

Vozidla na zemní plyn, na plyn a elektrická vozidla se mohou používat v oblastech bez aut k následujícím účelům:

- dodání zboží obchodníkům anebo dodání zboží zákazníkům,
- používání obyvateli města anebo tělesně postiženými spoluobčany,
- na přímou žádost, která je vyřizována individuálně na kontrolních stanovištích, na parkovištích nebo telefonicky na bezplatném telefonním

JÍZDNÍ KOLA

(viz také doporučení k tématu „Cyklistika“)

K podpoře cyklistiky 22. září lze přijmout tato opatření:

- zapojit místní cyklistické skupiny
- pronajímat nebo půjčovat kola: např. na záchytných parkovištích Park & Ride, na nádražích, autobusových zastávkách a v centru oblasti bez aut. Lze využít různé výpůjční systémy: kombinovanou jízdenku na autobus + pro kolo nebo parkovací lístek + jízdenku pro kolo, klíče od auta nebo registrační doklad proti kolu...
- hlídaná a chráněná parkoviště pro kola
- bezpečné a dobře vyznačené cyklistické stezky mimo oblast bez aut

ZÁCHYTNÁ PARKOVIŠTĚ PARK & RIDE

Parkoviště Park & Ride nabízí lidem možnost nechat si v bezpečí zaparkované auto a jet dál veřejnou dopravou. Tato parkoviště by měla být hlídaná a otevřená podle výše uvedené doby. Mohou být zdarma nebo ne (například kombinovaný parkovací lístek + jízdenka na autobus nebo parkovací lístek + jízdenka pro kolo). U parkovišť, která nejsou umístěna podél pravidelných tras veřejné hromadné dopravy, by měla jezdit zvláštní kyvadlová doprava.

PARKOVIŠTĚ PRO CHVILKOVÉ ZAPARKOVÁNÍ

Tato parkoviště by měla být zřízena poblíž oblasti bez aut pro ty, kteří potřebují svá auta používat. Tato parkoviště se mohou používat k vysazení někoho (auto opět odjíždí pryč); ke krátkodobému parkování (méně než jedna hodina); k usnadnění sdílení automobilů; k dodávce zboží atd. Neměla by se používat jako dlouhodobá parkoviště. Ve dne by měla být hlídána. Je možné zajistit kyvadlovou dopravu z těchto parkovišť do centra města.

PARKOVIŠTĚ PRO MÍSTNÍ OBYVATELE

Parkoviště by měla být vyhrazena pro obyvatele města. Měla by být umístěna buď uvnitř oblasti(i) bez aut (a přístupná pouze před akcí nebo po ní), nebo poblíž hranic oblasti(i) bez aut. Tato parkoviště by se měla otevřít den před akcí a zůstat otevřená do dne po akci. Měly by být zavedeny takové parkovací poplatky, které budou motivovat lidi, aby tam nechali svá auta celý den. Podrobnosti je třeba dohodnout s provozovatelem(i) parkoviště.

INFORMACE A KOMUNIKACE

Celý grafický manuál kampaně Evropský týden mobility byl aktualizován a změněn tak, aby kampaň vypadala nově a inovativně. Na internetových stránkách najdete všechny komunikační nástroje potřebné pro propagaci Vaší kampaně, stejně jako návod, který vysvětluje, jak všechny tyto nástroje používat. Všechny komunikační materiály jsou k dispozici v angličtině, francouzštině, velkou část pro vás připravila národní koordinátorka Eva Veverková v češtině.

EVROPSKÉ A NÁRODNÍ NÁSTROJE KOMUNIKACE

Pro potřeby projektu Evropský týden mobility a Evropský den bez aut byly navrženy různé typy nástrojů, které byly poskytnuty k dispozici úřadům místní samosprávy na evropské webové stránce: www.mobilityweek.eu

České grafické nástroje pro kampaň najdete na: www.env.cz/etm

Vedle této **Příručky** nabízí národní koordinátorka:

- **loga** Evropského týdne mobility 2008;
- **plakát** Evropského týdne mobility 2008;
- **Chartu** Evropského týdne mobility 2008 / Evropského dne bez aut 2008;
- **leták** Evropského týdne mobility.

Národní i místní koordinátoři mohou vyvinout vlastní nástroje. Zkušenosti z předešlých let dokazují, že soubor propagačních materiálů, který představí iniciativu a aktivity pořádané na národní úrovni a na rozsahu jedné strany přiblíží jednotlivé partnery, je velice užitečný.

INFORMACE A KOMUNIKACE NA MÍSTNÍ ÚROVNI

Místní úřady by měly informovat veřejnost o podrobnostech akce. Dokumenty či materiály, týkající se EDDBA a ETM by měly mít v celé Evropě určité společné znaky, tedy měly by obsahovat evropské symboly pro snazší identifikaci projektu a měly by vyzývat občany, zájmové skupiny, organizace tělesně postižených, společnosti apod., aby se Evropského týdne mobility zúčastnili.

Prostudujte si prosím návod, který je k dispozici online na www.mobilityweek.eu. Tento dokument Vám poskytne určité vodítko, jak využít nástroje, které máte k dispozici. Je nezbytně nutné, aby všechny místní úřady v celé Evropě používaly stejnou značku, pro zajištění soudržnosti v rámci kampaně.

INFORMAČNÍ DOPISY

Před zahájením akce by mohly být rozeslány informační dopisy, upravené pro jednotlivé cílové skupiny:

- dopis starosty/primátora adresovaný všem občanům několik týdnů před zahájením akce,
- zvláštní dopis pro každou cílovou skupinu (majitelé obchodů, podnikatelé, obyvatelé dané oblasti atd.), který poskytne informace a vyzve výše jmenované, aby se zúčastnili příprav.

DALŠÍ INFORMAČNÍ MATERIÁLY

Ty mají informovat občany o konání Evropského týdne mobility a podpořit debatu o pohybu, dostupnosti a bezpečnosti ve městě. Bude zapotřebí vytvořit a rozdat:

- souhrnný dokument o technických aspektech události – tento dokument bude rozdáván před akcí a v jejím průběhu na všech veřejných místech, případně v obchodech a podnicích; další možností je zaslat dokument všem občanům a zasaženým skupinám nebo ho umístit na přední skla automobilů,
- mimořádné vydání zpravodaje místního úřadu,
- tiskovou zprávu při tiskové konferenci, pořádané týden před akcí.

INTERNÍ KOMUNIKACE

Evropský týden mobility musí také vytvořit komunikační nástroj pro místní úřady pro závazky obyvatel. Fungující interní komunikace umožní:

- zapojit vedení města do příprav Evropského týdne mobility, což podpoří úspěch akce,

- pověřit vedení města propagací této iniciativy a nových forem městské dopravy,
- iniciovat u zaměstnanců rozsáhlejší využívání udržitelných prostředků dopravy v budoucnosti,
- zahájit nový ekologický plán dojíždění do zaměstnání, zejména pro zaměstnance zastupitelstva.

ZAPOJENÍ PRACOVNÍKŮ ÚŘADU

Řada pracovníků úřadu bude požádána (pokud možno na dobrovolné bázi), aby vyřizovali telefonní hovory, informovali občany (hostesky), monitorovali přístup do zón bez aut a k parkovištím během dní bez aut, řídili navržené aktivity atd.

INTERNÍ PLÁN MOBILITY

Kromě zapojení do příprav musí jít úředníci dobrým příkladem. Proto se budou pracovníci účastnit aktivit organizovaných v rámci Evropského týdne mobility. Je třeba vypracovat interní plán mobility a uspořádat přípravné setkání. Je možné oslovit dopravce nebo nájemce kol a ve spolupráci s nimi propagovat alternativní způsoby dopravy. Zvláštní důraz by se měl klást na přípravu školních a zaměstnaneckých plánů mobility.

HODNOCENÍ AKCE

Místní úřady by měly provést místní monitoring, aby bylo možné poučit se na místní, celostátní nebo evropské úrovni. Monitorovat by se měla kvalita ovzduší, hluk, dopravní proudy a zároveň by se měly získat i názory veřejnosti.

KVALITA OVZDUŠÍ

V oblasti(ech) bez aut a mimo ně lze nainstalovat pevná a mobilní čidla a měření by se měla provádět několik dní, aby byla možná komparativní analýza. Aby se zajistilo platné srovnání, měření budou muset být provedena také v jiné neděle s podobnými meteorologickými podmínkami.

Účastnická města, která nevlastní zařízení ke sledování ovzduší, by se je měla pokusit získat od měst, která se iniciativy neúčastní anebo od měst, která vlastní více zařízení, než potřebují.

HLUK

Zařízení k měření hluku lze nainstalovat do oblastí(i) bez aut i mimo ně, aby se změnil dopad Dne na hladinu hluku. Pro účely komparativní analýzy by se měl hluk monitorovat několik dní. Užitečné rady a pomoc s metodologií může poskytnout několik organizací, například místní zdravotnické úřady.

DOPRAVNÍ PROUDY A VYUŽÍVÁNÍ VEŘEJNÉ DOPRAVY

Uvnitř oblastí bez aut i mimo ni by se měly monitorovat: počty uživatelů veřejné dopravy; motorizovaná doprava; cyklisté; chodci; využívání parkovišť.

Pro účely komparativní analýzy by monitorování mělo probíhat několik dní. Odbornou a logistickou pomoc mohou obvykle poskytnout místní silniční a městské dopravní úřady.

VEŘEJNÉ MÍNĚNÍ

Pro posouzení reakce veřejnosti na Evropský den bez aut lze provést cílené průzkumy. Průzkum lze provést mezi několika konkrétními skupinami:

- obyvatelé celého města,
- lidé cestující do oblasti(i) bez aut,
- obyvatelé oblasti(i) bez aut,
- obchodníci v oblasti(ech) bez aut,
- zákazníci obchodníků,
- lidé pracující v oblasti(ech) bez aut.

Evropští koordinátoři nabízejí dotazník a tabulkový procesor k výpočtu závěrů šetření. Dotazník a metodologie by měly být použity proto, aby se zajistila konzistentnost mezi různými průzkumy provedenými na místní úrovni.

Místní obchodníci by mohli po dohodě sledovat a oznámit organizátorům:

- počet zákazníků v obchodech v oblasti(ech) bez aut,
- počet zákazníků v odlehlých supermarketech,
- obrat, ve spolupráci s Obchodní a průmyslovou komorou a obchodníky.

Místní úřady mohou dělat i jiné průzkumy, podle typu aktivit, které budou dělat během Evropského týdne mobility.

www.env.cz/etm
www.mobilityweek.eu

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

CLIMATE ALLIANCE
KLIMA-BÜNDNIS
ALIANZA DEL CLIMA

